



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia  
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

**Caussin, Nicolas**

**Coloniae Agrippinae, 1634**

42. M. Cato senior.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

## Eadem ex Græco expressa.

**A**Ntea quidem cæcitate meam moleste ferebam, nunc autem doleo ad hoc oculorum incommodum non accessisse surditatem. Neque enim consiliorum, sententiarumque ignauiam, atque turpitudinem audirem, quibus Pop. Romani gloria breui est interitura. Vbi vester ille omnium quotquot sunt mortalium aures peruagatus sermo, quo iactabatis, illum Alexandrum Magnum, si in Italiam venisset, cum & vos ætatis flore, & vestri parentes consiliorum vigore florent, inuisum (vt prædicabatur) haudquaquam futurum, sed aut sua fuga, aut certe, quod grauius est, errore vestri imperii nomen lanciturum fuisse. Phalerata (vt apparet) verba fuere, inania veritatis, plenissima iactationis. Chaonas quippe, & Molossos perpetuam Macedonum prædam iumentis, Pyrrhum exhorrescitis, qui vnum aliquem ex istis Alexandri satellitibus semper affectatus, nunc non tam Græcis suppetias ferens, quam ipse domesticos hostes fugiens, circa Italiam diffusus vagatur. Scilicet isto vobis copiarum robore pollicetur orbis imperium, quibus particulam Macedoniae seruare non valuit?

Nolite existimare hominem, si semel placueritis, à vobis recessurum, quin potius hac lenitate innumeros alios estis excitaturi, qui vobis tanquam mortalium contemptissimis insultent, cum præsertim Pyrrhus non modò post tot illatas iniurias impune abeat, sed etiam mercedem à P. R. ferat, quod vos Tarentinorum, & Samnitium fecerit ludibrium.

His addit Cicero C. Fabricium, qui est ad Pyrrhū de captiuis recuperandis missus Orator: Titum Coruncanum, quod ex Pontificum commentarijs longè ingenio valuisse videtur: M. Curium, quod is Tribunus plebis inter rege Appio Claud, Cæco, diserto homine, comitia contra leges habente, cum de plebe consulem non accipiebat, Patres ante auctores fieri coegerit: quod fuerit permagnū, nondum legem lata. Licet aliquid de Marci Popilij ingenio suspicari, cui cum Cos. esset, eodemque tempore sacrificium publicum cum læna faceret, quod erat flamen Carmentalis, plebis contra Patres concitatione, & seditione nuntiata,

vt erat læna amictus, ita venit in concionem, seditionemque, tum auctoritate, tum oratione sedauit.

## M. Corn. Cethegus.

## CAPVT XLII.

**M.** Cornelius Cethegus amplissimis honoribus functus, vt qui adolefcens, pōtifex factus est, & Consulatum gessit bello Punico II. anno ab vrbe condita D.C. cum P. Sempromio Tuditano eloquentia laudibus floruit, de quo notissimi verus Ennij.

*Additur orator Cornelius suauiloquens  
Ore Cethegus Peturio collega Philoni  
Filius, u. dicitur eius popularibus olim  
Quis tum vivebant homines, atq. auum agitabant,  
Flos delibatus populi, suada que in nulla.*

Vbi Cicero cum animaduertit dici oratorem, & suauiloquentem, quod suis temporibus imperisque nō tam esse asserit, qui latrare potius, quam loqui videbantur. Nec satis, vt hominis decus ingenium, sic ingenij ipsius lumen eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi homines florem populi esse dixerunt, & quam Deam in Periclis labris scripsit Eupolis sessitauisse, huius medullam Ennius Cethegum oratorem esse dixit.

## M. Cato Senior.

## CAPVT XLIII.

**Q**uem virum ex Cicerone Dij boni & mitto ciuem, aut senatorem, aut Imperatorem? oratorem enim hoc loco querimus. Quis illo grauior in laudando iacerbior in vituperando? in sententijs argutior? in docendo, & differendoque subtilior? Referta sunt eius orationes amplius centum, & quinquaginta, & verbis & rebus illustribus Licet ex ijs eligant ea, quæ notatione, & laude digna sunt: omnes oratorij virtutes in eis reperientur. Iam vero origines eius, quem florem, aut quod lumen eloquentiæ non habet? Amatores huic desunt, sicuti multis iam antè sæculis, & Philisto Syracusio, & ipsi Thucydidi. Antiquior quidem est eius sermo, & quædam horridiora verba habet, ita enim tum loquebantur. Id muta, quid tum ille non potuit, & adde numeros, & aptior sit oratio: ipsa verba compone, & quasi coagula, quod ne Græci quidem veteres factitauerunt, iam neminem antepones Caroni. Ornari orationē Græci putant, si verborum immutationibus vtantur, quos appellant ῥηπνεύς & sententiā-

rum,



tum, orationisque formis, quas vocant *εξήματα*. Non verisimile est quam sit in utroque genere creber, & distinctus Carus: & id quidem licet ex ijs, quæ supersunt fragmentis agnosce-  
re. Quæ gravitas in eius oratione apud Liviū? (quam nos suo loco reddemus) quis spiritus in Apophthegmatis? cum inuectus in Pop. Ro. prodigaliter, & ignaviam dixit?  
(Quam difficile est, verba facere ventri atres non habenti.) (Et illud) (omnes viri vxoribus imperant, nos omnibus viris, nobis vxores.)  
Quid cum censuram petens inter blandientes populo competitoris vnum verbum effatus, (Quiritites eligit me, vobis opus est severo medico, & magna purgatione.) Non poterat hic animus non esse aptum eloquentiæ solum. Cum Carone fuerunt grandiores natu (C. Flaminius, C. Varro, Q. Maximus, Quintus Metellus, P. Lentulus, P. Crassus, &c.

N. N.

a Accuratissimum hoc opus fuisse testatur Dion. Halicarnass. Criticus. *περί τῶν κἀτων ὄρων γινελογίας τῶν ἐν ἰταλίᾳ πόλεων, ἐπιμνήσασθαι συναγαγόν, sed hoc ad laudem potius historia, quam eloquentia.* b. Ideo dictus à plerisque Demosthenes τῶν ἐκἀτων πόλεων ἀπο τοῦ λόγου δύναμις ἠὲ τὸ ἔργον, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀπο τοῦ λόγου δύναμις ἠὲ τὸ ἔργον.

Q. Fabius Pictor.

CAPVT XLIII.

Quintus Fabius Pictor inter eloquentes à Cicerone numeratur in Bruto. fuit & iuris, & literarum, & antiquitatis bene peritus. Hic ipse est Historicus, siue Annalium scriptor Romanorum, omnium historiae conditorū antiquissimus, quem Cinæus, Calphurnius, Dionysius, Liviū, cæteri que alij in multis sequuti sunt, eoque etiam subinde illum in suis operibus citant.

a Huius testimonio sapè vitur Dionys. Halicarnassensis, & antiquissimum, atque accuratiss. scriptorem nominat.

C. Laelius, & P. Africanus.

CAPVT XLIV.

C. Aius Laelius, & P. Africanus fuerunt

imprimis eloquentes, quorum extabant Ciceronis temporibus orationes, ex quibus existimari de ingenijs oratorum potest. Et quanquam ea fuit opinio, vt plurimum tribueretur ambobus, dicendi tamen laus est in Lælio illustrior. At oratio Lælij de collegiis non est melior, quàm de multis, quàm voles Scipionis: non quod illa Lælij quicquam sit dulcius, aut quod de religione dici possit augustius, sed tamen multo horridior, & vetustior ille, quàm Scipio: & cum sint in dicendo variæ voluntates, delectare magis antiquitate videtur, & lubenter verbis etiam vt paulò magis prisca Lælius, (Sed est mos hominum, vt nolint eundem pluribus rebus excellere.) Nam vt ex bellica laude aspirare ad Africanum nemo potest, in qua ipsa egregium Viriati bello reperimus fuisse Lælium, sic ingenij, literarum, eloquentiæ, sapientiæ denique, etsi utrique primas, priores tamen libenter deferunt Lælio. Hæc Cicero. Cæterum P. Scipionis, quo

Ciceronis de eloquentia Scipionis, & Lælij iudicium.

Scipionis propria in vultu, & oratione maiestas.

Valer. Maxim. l. 2.

eminentior fortuna, & excelsior animus, sic etiam illustrior eloquentia visa est: Accedebat maiestas ad miraculum vsque magna, vt cuius aspectum sæuiter latrones in villa Linternina cum offensissent, tanquam Deum coluerunt. Nam postea Ianuæ, velut religiosissimam aram, sanctumque templum venerari, cupidè Scipionis dextram apprehenderunt, ac diu osculati positis ante vestibulum donis, quæ Deorum immortalium numini consecrari solent, læti quia Scipionem vidisse contigisset, ad lares proprios reuertebant. Quid hoc fructu maiestatis excelsus? quid etiam iucundius? hostis iram admiratione sui placuit: spectaculo præsentis suæ latronum gestientes oculos obtufofecit. Delapsa cælo sidera hominibus, si se offerant, venerationis amplius non recipient. Quid cum M. Nænius Tribunus plebis accusaret eum ad populum, qua oratione respondit. Memoria (inquit) Quiritites repeto diem esse hodiernum, quo Annibalem Pœnum, imperio nostro inimicissimum, magno imperio vici in terra Africa, pacemque & victoriam vobis peperit insperabilem. Non igitur sumus aduersus Deos ingrati, & censo relinquamus nebulonem hunc, eam usque nunc protinus Ioui optimo max. gratulatum.) Id cum dixisset, auertit, & ire in Capitolium cœpit, tum concio vniuersa, quæ ad sententiam de Scipione ferendam venerat, relicto Tribuno Scipionem in Capitolium comitata: atque inde ad ædes eius cum lætitia,

Gell. noct. Attic. l. 1. cap. 18.

D tia,